

Helsingfors/Mariehamn 10.7.2012

Nr 16/12

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser
103, 106, 108 och 110/2012.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 4.6.2012 antagna landskapslagar:

1. Landskapslag om främjande av integration (nedan landskapslagen).
2. Landskapslag om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.
3. Landskapslag om ändring av landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.
4. Landskapslag om ändring av 2 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Syftet med landskapslagen är att stödja och främja invandrares utbildning, sysselsättning och annan integration samt deras möjligheter att aktivt delta i samhället. Lagens syfte är dessutom att främja jämlikhet och likabehandling och en positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper. Landskapslagen innehåller allmänna bestämmelser, åtgärder som främjar invandrares integration, integrationsfrämjande på lokal nivå, landskapets integrationsfrämjande åtgärder samt besvärbestämmelser. I de övriga landskapslagarna görs av landskapslagen föranledda ändringar.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapslagarna gäller landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, kommunernas förvaltning, socialvård, undervisning och läroavtal samt främjande av sysselsättningen på vilka områden lagstiftningsbehörigheten jämlikt 18 § 1, 4, 13, 14 och 23 punkterna i självstyrelselagen för Åland tillkommer landskapet. Till rättsområdena undervisning och främjande av sysselsättningen hör enligt motiven till självstyrelselagen även lagstiftningen om yrkesvägledning och arbetsförmedling. Landskapslagarna gäller även näringsverksamhet på vilket område behörigheten jämlikt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen med vissa undantag tillkommer landskapet.

Enligt landskapslagens 2 § ska lagen tillämpas på den som flyttat till Åland och har ett giltigt uppehållstillstånd i Finland enligt utlänningslagen (FFS 301/2004). Lagen tillämpas även på den som flyttat till Åland och vars uppehållsrätt har registrerats eller för vilken har beviljats ett uppehållskort i enlighet med utlänningslagen. Formuleringen i landskapslagens 2 § överensstämmer med bestämmelsen i självstyrelselagens 27 § 4 punkt, enligt vilken förhållandet till utländska makter utgör riksbehörighet, med beaktande av självstyrelselagens 9 och 9a kapitel, liksom hela riket gällande allmänna villkor för utlänningars och utländska sammanslutningars rätt att idka näring enligt självstyrelselagens 27 § 9 punkt. Riket har enligt självstyrelselagens 27 § 21 punkt samt 29 § 1 mom. 6 punkt lagstiftningsbehörighet även i ärenden gällande arbetsrätt samt arbetsavtal, med vissa undantag. Till rikets lagstiftningsbehörighet hör enligt 27 § 6 och 7 punkterna i självstyrelselagen förmynderskap, familjeförhållanden och barns rättsliga ställning. Till den del föreliggande landskapslagar reglerar ärenden som utgör riksbehörighet, kan de med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagarna.

Landskapslagarna innehåller bestämmelser som berör de i 2 kap. i grundlagen reglerade grundläggande fri- och rättigheterna, på vilket område lagstiftningsbehörigheten enligt 27 § 1 och 2 punkterna i självstyrelselagen tillkommer riket. Enligt grundlagens 6 § är alla lika inför lagen. Enligt grundlagens 9 § har finska medborgare samt utlänningar som lagligen vistas i landet rätt att röra sig fritt inom landet och att där välja boningsort. Jämlikt grundlagens 18 § 2 mom. ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Bestämmelser om rätten till sysselsättningsfrämjande utbildning utfärdas genom lag. Enligt grundlagens 19 § ska var och en genom lag garanteras rätt till social trygghet bland annat vid arbetslöshet och arbetsoförmåga. I grundlagens 22 § anges att det allmänna ska se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Enligt Ålandsdelegationens uppfattning främjar de nu aktuella land-

skapslagarna de i grundlagen garanterade grundläggande fri- och rättigheterna.

I landskapslagens 17 § anges de skyldigheter som följer av integrationsplanen och utarbetandet av den. Om en invandrare utan giltig orsak vägrar delta i arbetet med en integrationsplan, översynen av planen eller i en specifik överenskommen åtgärd i integrationsplanen, kan hans eller hennes rätt till en förmån som betalas som integrationsstöd bl.a. begränsas enligt vad som föreskrivs i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa. En motsvarande bestämmelse finns i 21 § i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Ålandsdelegationen har i utlåtande 25.10.2005 över landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet ansett, bl.a. med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande med anledning av regeringens proposition (RP 115/2002 rd.) med förslag till lagar om utkomstskydd för arbetslösa och om ändring av lagar som har samband med den (GrUU 46/2002 rd.), att landskapslagen i föreliggande avseende inte står i strid med grundlagen, varför motsvarande även gäller beträffande det nu aktuella lagrummet samt den nu föreslagna ändringen av 21 § i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

Landskapslagens 9 § berättigar landskapsregeringen att i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om inledande kartläggning och arrangemang för inledande kartläggning. Med beaktande av den reglering som finns i landskapslagen anser Ålandsdelegationen att delegeringsfullmakten inte kan anses beröra grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, och uppfyller därmed förutsättningarna för delegering i självstyrelselagens 21 § 1 mom. och grundlagens 80 § 1 mom.

I enlighet med 19 § 3 mom. i självstyrelselagen kan statliga myndigheter samt organisationer och samfund påföras motsvarande uppgifter som i rikslagstiftningen. Med anledning härav kan sådana bestämmelser intas i landskapslagens 26 §. Detta gäller även bestämmelsen i landskapslagens 33 § om rätt att få sekretessbelagda uppgifter.

Besvär bestämmelserna i landskapslagens 31 och 32 § kan med stöd av 25 § och 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen. På samma sätt som grundlagsutskottet (GrUU 42/2010 rd) anser Ålandsdelegationen bl.a. med beaktande av grundlagens 21 § 2 mom. det beklagligt att besvär rätt inte föreligger åtminstone för det fall att en integrationsplan skulle förvägras enligt landskapslagens 12 §.

Ålandsdelegationen konstaterar att justitieministeriet i det nu aktuella ärendet meddelat att ministeriet inte avser att inkomma med en i överenskommelsen 4.3.2009 mellan Ålandsdelegationen och justi-

tieministeriet avsedd bedömning av landskapslagars förenlighet med EU:s regelverk.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagarna inte föreligger. Tillämpningen av landskapslagen om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, av landskapslagen om ändring av landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, samt av landskapslagen om ändring av 2 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd förutsätter att även landskapslagen om främjande av integration träder i kraft.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Pellonpää.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare